МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 159.9:616.89

Редакційна колегія:

М'ясоєдов В. В. – голова, ректор Харківського національного медичного університету, д.мед.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Савєльєва Н. М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. н., професор;

Кривошапка О. В. – проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, к.мед.н., доцент;

Наконечна О. А. – проректор з наукової роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Кадикова О. І. – декан І медичного факультету Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Абасалієва О. М. – в.о.зав кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, к. психол. н.;

Соколова І. М. – професор кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, д. психол. н.;

Забєліна О. С. – викладач кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету.

Клінічна психологія та психічне здоров'я: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 23 квітня 2026 р.). Харків : Харківський національний медичний університет, 2026. 116 с.

У збірнику представлено матеріали науковців, практичних психологів, викладачів, здобувачів вищої освіти та фахівців у сфері психічного здоров'я з різних регіонів України. Доповіді присвячено актуальним проблемам клінічної психології, психічного здоров'я, психотерапії, психологічної реабілітації, кризової та травмофокусованої допомоги, психосоціальної підтримки в умовах війни, а також сучасним підходам до професійної підготовки фахівців психологічного профілю.

Наукове видання рекомендовано науково-педагогічним працівникам, психологам-практикам, психотерапевтам, докторантам, аспірантам, магістрантам, здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться сучасними проблемами клінічної психології та збереження психічного здоров'я.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, а також за граматичні й стилістичні помилки.

УДК 159.9:616.89

МЕТОДИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТРИВОЖНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ *Зеленська Д.О., Кондрацька Л.В.*	50
РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ВИНИКНЕННІ ТА ПІДТРИМЦІ ПОРУШЕНЬ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У МОЛОДИХ ЖІНОК *Золотоверх К.В.*	51
ІННОВАЦІЙНІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ПІДХОДИ У РОБОТІ З ВЕТЕРАНАМИ ІЗ ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ: ІНТЕГРАЦІЯ ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ ТА ГІПНОТЕРАПІЇ *Ігнатович О.М.*	52
ПСИХОЛОГІЧНІ МОТИВИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ НА КРИЗОВИХ ТЕЛЕФОННИХ ЛІНІЯХ ДОПОМОГИ *Кіяшко Н.В.*	53
ТОКСИЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ І СТУДЕНТІВ *Коваль М.О.*	54
ПРОФІЛАКТИКА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ФАХІВЦІВ ДОПОМАГАЮЧИХ ПРОФЕСІЙ *Коростій В. І., Лебедєва А. О., Забєліна О. С.*	55
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА *Коханевич М. В.*	56
ВПЛИВ НЕГАТИВНИХ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ НА РІВЕНЬ АГРЕСИВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ *Красін С.А., Алексєєнко М. О.*	57
ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СТРУКТУРИ ЮНАКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ *Куцобіна А. В.*	58
ЕТИЧНІ ПРОТОКОЛИ ТА ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ РЕКОНФІГУРАЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У VR/AR ПРОСТОРІ *Лавлінський Р. О.*	60
МЕТОД «НОВИЙ СЦЕНАРІЙ» У РОБОТІ ЗІ СЦЕНАРІЄМ ЗАЛЕЖНОСТІ ЖІНКИ В СТОСУНКАХ *Лахай Н.І.*	61
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ *Лебедєва А. О.*	62
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ ТА РЕСУРСИ ВІДНОВЛЕННЯ *Лебедєва А. О., Забєліна О. С., Заїка Є. В.*	63
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ ТА ФАКТОРИ РИЗИКУ І ЗАХИСТУ *Лебедєва А. О., Заїка Є. В.*	64
ПСИХОЛОГІЧНА ГНУЧКІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я *Лебедєва А. О., Заїка Є. В., Глущенко Т. В.*	65
ТРИВОЖНІ ТА ДЕПРЕСИВНІ РОЗЛАДИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДОКАЗОВИХ МЕТОДІВ ПСИХОТЕРАПІЇ *Лебедєва А. О., Соколова І. М., Заїка Є. В.*	67
РОЛЬ СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ ТА ПІДТРИМЦІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ *Лебедєва А. О., Лейман В. О.*	69

мірою узгоджується з потребою персоналізованої, доступної та ефективної психотерапевтичної допомоги.

Для подальшої наукової та практичної роботи перспективним є вивчення оптимальних моделей інтеграції психотерапевтичних підходів у різних клінічних групах, а також адаптація доказових програм до умов воєнного часу, підвищеного стресу та обмежених ресурсів системи психічного здоров'я.

РОЛЬ СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ ТА ПІДТРИМЦІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

Лебедєва А. О., Лейман В. О.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

У сучасних умовах соціальної нестабільності, зростання психоемоційного навантаження та трансформації соціальних інститутів особливого значення набуває проблема формування та підтримки психічного здоров'я особистості. Одним із ключових факторів, що визначає психологічний розвиток людини, є сім'я як первинне середовище соціалізації, емоційної підтримки та формування базових моделей взаємодії зі світом. Саме в сім'ї закладаються основи емоційної регуляції, самооцінки, довіри до інших і здатності до адаптації.

Ранній досвід прив'язаності між дитиною та значущими дорослими формує внутрішні робочі моделі, які визначають подальші міжособистісні стосунки та емоційне благополуччя. У свою чергу, порушення сімейних взаємин, емоційна холодність або нестабільність можуть виступати факторами ризику розвитку тривожних, депресивних та поведінкових розладів. У зв'язку з цим дослідження ролі сім'ї у формуванні та підтримці психічного здоров'я є важливим як у теоретичному, так і у практичному аспектах.

Сім'я як соціальний інститут виконує низку функцій, що безпосередньо впливають на психічне здоров'я особистості, зокрема емоційну, виховну, підтримувальну та регулятивну. У процесі взаємодії з батьками дитина засвоює моделі поведінки, способи вираження емоцій, навички комунікації та стратегії подолання труднощів. Як підкреслює Л. Виготський (Л. Виготський, 1934), психічний розвиток дитини відбувається у процесі соціальної взаємодії, де провідну роль відіграє найближче оточення, передусім сім'я.

Одним із центральних механізмів впливу сім'ї на психічне здоров'я є формування типу прив'язаності. Безпечна прив'язаність сприяє розвитку впевненості, емоційної стабільності та здатності до побудови довірливих стосунків, тоді як тривожна або уникальна прив'язаність може зумовлювати труднощі у регуляції емоцій та міжособистісній взаємодії. Як зазначає М. Ейнсворт (М. Ейнсворт, 1978), якість ранніх взаємин із батьками визначає характер реагування дитини на стрес і рівень її психологічної стійкості.

Важливим аспектом є також стиль сімейного виховання. Авторитарний, ліберальний або індиферентний стилі можуть по-різному впливати на формування особистості та її психічне здоров'я. Найбільш сприятливим вважається демократичний стиль, який поєднує емоційну підтримку з чіткими межами та вимогами. Як підкреслює Д. Баумрінд (Д. Баумрінд, 1967), саме такий стиль сприяє розвитку автономії, відповідальності та емоційної зрілості.

У дорослому віці роль сім'ї трансформується, однак не втрачає свого значення. Партнерські стосунки, підтримка з боку родини, наявність емоційно значущих зв'язків виступають важливими ресурсами у подоланні життєвих труднощів і стресів. Як зазначає С. Мінухін (С. Мінухін, 1974), сім'я є системою, у якій зміни в одному елементі впливають на функціонування всієї системи, що підкреслює необхідність системного підходу до розуміння психічного здоров'я.

Окрему увагу слід приділити ролі сім'ї у підтримці психічного здоров'я в умовах кризових ситуацій. Під час стресу, втрат або травматичних подій саме сім'я може виступати як джерело стабільності, безпеки та емоційної підтримки. Водночас дисфункціональні

сімейні відносини можуть посилювати негативний вплив стресу та сприяти розвитку психічних порушень. Як підкреслює С. Джонсон (С. Джонсон, 2004), якість емоційного зв'язку між членами сім'ї визначає їх здатність до спільного подолання труднощів і відновлення після криз.

Сучасні підходи до підтримки психічного здоров'я все частіше включають сім'ю як активного учасника психотерапевтичного процесу. Сімейна терапія, психоосвіта, тренінги батьківської компетентності та програми підтримки сімей сприяють покращенню комунікації, зниженню рівня конфліктності та підвищенню емоційного благополуччя всіх її членів.

Отже, роль сім'ї у формуванні та підтримці психічного здоров'я особистості є визначальною, оскільки саме в сімейному середовищі закладаються основи емоційного розвитку, соціальної взаємодії та психологічної стійкості. Встановлено, що якість сімейних взаємин, стиль виховання та характер прив'язаності суттєво впливають на психічне благополуччя людини на різних етапах її життя.

Ефективна підтримка психічного здоров'я передбачає залучення сім'ї до процесу психологічної допомоги, розвиток навичок конструктивної комунікації, формування емоційної близькості та взаємної підтримки. Особливу роль сім'я відіграє у подоланні кризових ситуацій, виступаючи як ресурс стабілізації та відновлення.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні ефективності сімейно орієнтованих програм підтримки психічного здоров'я, а також у розробці інноваційних підходів до роботи з сім'ями в умовах сучасних соціальних викликів.

ТРАВМА ТА ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕС У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ДІАГНОСТИКИ І ПСИХОТЕРАПІЇ

Лебедєва А. О., Абасалієва О. М., Лейман В. О.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Проблема психічної травми та посттравматичного стресу набуває особливої значущості в умовах сучасних соціальних трансформацій, зокрема війни, масових переміщень населення, втрат і хронічної невизначеності. Травматичний досвід, пов'язаний із загрозою життю, насильством або свідченням катастрофічних подій, суттєво впливає на психічне функціонування особистості, змінюючи її емоційні, когнітивні та поведінкові реакції. Психологічна травма порушує базові системи безпеки, довіри та контролю, що формують основу психічної стабільності.

Значне поширення посттравматичного стресового розладу серед військовослужбовців, ветеранів і цивільного населення зумовлює необхідність удосконалення підходів до його діагностики та психотерапевтичної допомоги. У умовах українського суспільства ця проблема має не лише клінічний, але й соціально значущий характер, оскільки впливає на процеси адаптації, міжособистісної взаємодії та функціонування громади (О. М. Кокун, 2017).

Сучасне розуміння психічної травми ґрунтується на її багатовимірній природі, що охоплює емоційний, когнітивний, поведінковий і соматичний рівні. Травматичні події можуть спричиняти формування посттравматичного стресового розладу, який характеризується повторним переживанням травматичного досвіду, уникненням нагадувань про травму, підвищеною збудливістю та негативними змінами у когнітивній та емоційній сферах. Травма зберігається не лише у вигляді спогадів, але й на рівні тілесних реакцій, що зумовлює необхідність інтеграції тілесно орієнтованих підходів у психотерапію.

Важливим етапом роботи з травмою є її своєчасна та точна діагностика. Сучасні підходи передбачають використання як клінічних інтерв'ю, так і стандартизованих психодіагностичних методик, спрямованих на виявлення симптомів посттравматичного стресу, рівня тривожності, депресії та супутніх розладів. Відповідно до класифікаційних систем DSM-5 та МКХ-11, діагностика ПТСР базується на чітко визначених критеріях, що